

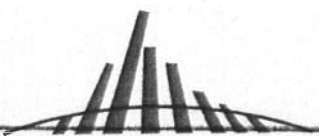
aan

Aan de leden van de Regioraad van de
Stadsregio Amsterdam

afschrift

Aan de colleges en gemeenteraden van de
Stadsregio

datum : 23 februari 2016
ons kenmerk : 2016/9288/JB
bijlage(n) : 3
onderwerp : *Concept advies projectcommissie Bestuurlijke Toekomst over het
versterken van de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers
bij regionale samenwerking*
inlichtingen : j.baud@stadsregioamsterdam.nl

GEMEENTE BEEMSTER
zaaknr.:
documentnr.:
ingek. d.d.: 29 FEB. 2016
behandelaar: GMS
archieffcode: RGT

Geachte leden van de Regioraad en het Dagelijks Bestuur,

Hierbij bied ik u namens de projectcommissie Bestuurlijke Toekomst van de Regioraad een conceptadvies aan over verbetering van de democratische legitimiteit (en transparantie) in ons regionale samenwerkingsverband. De projectcommissie agendeert het conceptadvies voor bespreking in de Regioraad van 15 maart 2016, met het voorstel om in te stemmen met het uitbrengen van dit advies.

Dit advies is opgesteld op basis van diverse bijeenkomsten van de projectcommissie. Het advies heeft actief gebruik gemaakt van de input die door velen is gegeven tijdens de in januari 2016 door de projectcommissie georganiseerde conferentie over democratisch draagvlak in regionale samenwerkingsverbanden en het advies van de Raad voor het openbaar bestuur (Rob). Een sfeerverslag van deze conferentie en de keynotes van de tekst van Jacques Wallage (voorzitter Rob) bij de bijeenkomst zijn tevens bijgevoegd.

Na bespreking in de Regioraad ontvangt u het definitieve advies inclusief een terugkoppeling uit de vergadering van de Regioraad. Het advies sturen wij dan ook aan de verschillende gemeenteraden.

Indien u wilt reageren op dit concept advies, kunt u dit doen via de vertegenwoordigers van uw gemeente in de Regioraad, of schriftelijk aan j.baud@stadsregioamsterdam.nl.

Namens de projectcommissie Bestuurlijke Toekomst van de Stadsregio Amsterdam,

Bart Vink
voorzitter projectcommissie Bestuurlijke Toekomst

De projectcommissie Bestuurlijke Toekomst bestaat uit:
de heer H.J. van den Bergh (PvdA – Amstelveen)
de heer E.A.M. Karregat (VVD – Edam-Volendam)
mevrouw R.R. Mathkor-van Bennekom (GroenLinks – Zaanstad)
de heer J.P. Meegdes (D66 – Haarlemmermeer)
de heer A. Molenaar (Democratisch Zaanstad)
mevrouw N.F. Mulder (GroenLinks – Haarlemmermeer)
mevrouw M.L. Sedee-Schuitemaker (CDA – Haarlemmermeer)
de heer J.S.A. Vroege (D66 – Amsterdam)
de heer B.L. Vink (D66 – Amsterdam)

Bijlagen

1. *Conceptadvies "Ook wij willen een sterke regio!", projectcommissie Bestuurlijke Toekomst d.d. 23 februari 2016.*
2. *Impressie van de conferentie "Een beter democratisch draagvlak voor regionale samenwerking" d.d. 26 januari 2016*
3. *Keynotes van speech Jacques Wallage (voorzitter Raad voor het openbaar Bestuur) tijdens conferentie d.d. 26 januari 2016.*

Ook wij willen een sterke regio!

Advies over het versterken van de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers
bij regionale samenwerking

CONCEPT Advies Projectcommissie Bestuurlijke Toekomst
Voor bespreking in de Regioraad van 15 maart 2016
versie 23 februari 2016

Aan de regioraad wordt gevraagd:

Kennis te nemen van het advies van de projectcommissie Bestuurlijke Toekomst en in te stemmen met het uitbrengen van de volgende adviezen:

1. *Instemmen met de adviezen aan de raadsleden van de Stadsregio gemeenten om hun rol te pakken bij regionale samenwerkingsverbanden.*
2. *Instemmen met de adviezen aan de colleges, griffiers en regionale besturen over de gewenste ondersteuning van raadsleden voor het kunnen uitvoeren van hun rol bij regionale samenwerkingsverbanden.*
3. *Instemmen met het advies aan de Stadsregio gemeenten om na 1 januari 2017 de Regioraad te blijven hanteren voor de verkeer en vervoer samenwerking en het dagelijks bestuur te vragen concrete voorstellen uit te werken voor verbetering van de procedures en de werkwijze en deze te agenderen in de Regioraad van juni 2016.*
4. *Instemmen met het advies aan de colleges en raden van de Stadsregio om de voorstellen voor het organiseren van de wonen en economie samenwerking en de versterking van de MRA te beoordelen op de rol en betrokkenheid van raden, die actief en expliciet ter accordering aan de gemeenteraden voor te leggen en zo nodig als gemeenteraden een eigen variant te verkennen om dit aspect goed te organiseren.*
5. *Instemmen met de voorgestelde vervolgstappen na de behandeling van het advies in de Regioraad.*

Inleiding

Belangrijke regionale opgaven maken het nodig dat gemeenten en provincies goed met elkaar samenwerken. In de praktijk ervaren gemeenteraadsleden in algemene zin dat zij weinig zicht hebben op regionale opgaven of invloed hebben op regionale samenwerkingsverbanden. Een projectcommissie met raadsleden van verschillende gemeenten heeft zich deze bestuursperiode nader gebogen over de rol en betrokkenheid van volksvertegenwoordigers bij regionale samenwerking. De commissie wil vanuit het perspectief van volksvertegenwoordigers bijdragen aan goede voorstellen voor het verbeteren van de democratische legitimiteit van regionale samenwerking en de transparantie van de regionale besluitvorming. De aandacht van de commissie gaat in het bijzonder uit naar het functioneren van de Stadsregio Amsterdam en in het verlengde daarvan de Metropoolregio Amsterdam. Twee samenwerkingsverbanden die actief zijn in het fysieke domein op het gebied van verkeer&vervoer, wonen, ruimte en economie. Voor de totstandkoming van dit advies werd gebruik gemaakt van de uitkomsten van conferentie met raadsleden en recent verschenen adviesrapporten¹. Dit advies van de projectcommissie over democratische legitimiteit (en transparantie) gaat in op de rol van raden zelf, maar ook op die van colleges, griffiers en regionale besturen.

Cultuur / attitude: gemeenteraden pak uw rol

Uit de ervaringen van raadsleden en recent verschenen adviesrapporten blijkt dat regionale samenwerking vraagt om een actievere rol van gemeenteraadsleden om de democratische legitimiteit te verbeteren zodat de belangen van volksvertegenwoordigers naar voren worden gebracht in de regio.

- Pak uw rol als gemeenteraadslid: u behartigt ook regionale belangen en wees u ervan bewust dat het belang van regionale samenwerking en bestuurlijke netwerken toeneemt en bekwaam u in het beïnvloeden van deze netwerken.
- Vergroot uw invloed en kracht: gemeenteraadsleden organiseer u ook in netwerken (met behulp van griffiers), wissel informatie uit, ontmoet elkaar en kom tot (gezamenlijke) standpunten.
- Wacht niet af: informeer, anticipeer, reageer en evalueer. Start het gesprek met het college, uw eigen gemeenteraad en omliggende gemeenteraden.
- Toon interesse en laat u door collegeleden bijpraten over de regionale overleggen waaraan ze deelnemen.
- Werk effectief: uw tijd als gemeenteraadslid is beperkt, richt u op de opgaven en samenwerkingsverbanden met de grootste maatschappelijke belangen.
- Werk efficiënt: wijs bijvoorbeeld per samenwerkingsverband binnen uw gemeenteraad een geschikte rapporteur (met een duidelijke taakomschrijving) aan die het samenwerkingsverband actief volgt en daarover de gemeenteraad periodiek informeert.
- Werk samen met omliggende gemeenteraden: verdeel onderling de samenwerkingsverbanden en maak afspraken over het rapporteren van bevindingen.

Beslispunt 1)

Instemmen met de adviezen aan de raadsleden van de Stadsregio gemeenten om hun rol te pakken bij regionale samenwerkingsverbanden.

Ondersteuning: Colleges, griffiers en regionale besturen: geef ons een rol

Wanneer raadsleden willen bijdragen aan de regionale samenwerking dan moeten zij wel in de gelegenheid gesteld worden om op het juiste moment inbreng te kunnen leveren.

- **Colleges van B&W:** lever tijdig, goede informatie aan voor uw gemeenteraad over uw activiteiten in de regio. Ga tijdig met uw raad in gesprek over uw dilemma's en strategische afwegingen. De raad denkt graag met u mee.
- Suggestie voor **colleges van B&W:** neem uw regionale ambities op in uw collegeprogramma en P&C documenten.
- **Regionale besturen:** blijf met gemeenteraden in verbinding, kom met toegankelijke informatie over de financiën en consulteer ons in een vroegtijdig stadium over regionale vraagstukken.
- Overweeg in samenspraak met gemeentebesturen een communicatiestrategie ten behoeve van het vergroten van de bekendheid onder **burgers** over wat gemeenten in de regio doen (bijv. lokale/regionale media) en wanneer er relevante inspraakmomenten zijn.
- **Raadsgriffiers:** ondersteun ons bij de bepaling van onze strategische positie door het delen van informatie en kennis. Zorg dat informatie van de regionale samenwerking ook via een goed informatiesysteem (regionaal of gemeentelijk) aan uw gemeenteraadsliden (en uw burgers) wordt aangeboden.
- Werk samen met andere griffiers uit omliggende gemeenten en faciliteer naar behoefte onderling overleg tussen gemeenteraden.

Beslispunt 2)

Instemmen met de adviezen aan de colleges, griffiers en regionale besturen over de gewenste ondersteuning van raadsleden voor het kunnen uitvoeren van hun rol bij regionale samenwerkingsverbanden.

Betere procedures / werkwijze: Stadsregio Amsterdam

De huidige werkwijze met een Regioraad geeft raadsleden een unieke positie die op zichzelf behouden moet blijven. Tegelijkertijd zijn er verschillende verbeterpunten. Procedures moeten helderder en ruimte geven voor debat en transparante besluitvorming. Ook komt verantwoording in de direct gekozen gemeenteraden momenteel onvoldoende uit de verf. Dat voedt een zeker onbehagen dat moet worden weggenomen. De ervaring leert kort gezegd dat de betrokkenheid van de raadsleden bij de stadsregio beter kan en moet. Dit vraagt een andere opstelling van alle betrokkenen, inclusief de raden zelf, en een aantal nieuwe afspraken. Zo dragen betere procedures bij aan een goede wisselwerking. Tot slot stellen wij voor om als raden te overwegen om de omvang en samenstelling van de regioraad af te stemmen op het krimpende takenpakket van de Stadsregio, aangezien per 1 januari 2017 de gemeenten om wettelijke redenen alleen nog de verkeer en vervoer samenwerking in dit samenwerkingsverband organiseren.

De projectcommissie adviseert de Regioraad om het dagelijks bestuur te vragen om de volgende voorstellen uit te werken in samenwerking met de projectcommissie voor de Regioraad van juni 2016.

- Werk een voorstel uit voor een zienswijzeprocedure, om gemeenteraden expliciet te consulteren voorafgaand aan besluitvorming in de Regioraad en/of het dagelijks bestuur. Neem daarin in elk geval de volgende aspecten mee:
 - **Onderwerpen.**

Definieer welke type besluiten/ projecten in ieder geval een dergelijke procedure moeten doorlopen. Wij stellen voor dat ten minste de jaarlijkse begroting (reeds wettelijk verplicht) en het uitvoeringsprogramma (UVP) via deze procedure naar de raden gaat. Dit betekent dat in elk geval twee regionale documenten met een brede scope actief op de agenda wordt gezet van de verschillende gemeenteraden¹, met verzoek om advies van de gemeenteraad aan het regionale samenwerkingsverband.

Ons advies is dat het UVP tevens inzicht geeft in de besluiten die komend jaar aan gemeenten/raden worden voorgelegd, daarmee als een soort termijnagenda kan gaan werken en het inzicht en de transparantie vergroot wat betreft de te verwachten regionale (uitvoerings)projecten en -trajecten. Aanvullend kunnen dagelijks bestuur en Regioraad - indien gewenst - besluiten dat ook andere voorstellen via een zienswijzeprocedure aan gemeenteraden worden voorgelegd.
 - **Uitvoeringsprojecten.**

Concretiseer de zienswijzeprocedure bij uitvoeringsprojecten. Wij stellen voor dat dergelijke voorstellen in de Regioraad tenminste altijd vergezeld zijn van een advies van de gemeente(n)/gemeenteraden die het uitvoeringsbesluit raakt. Denk aan het voorbeeld van de Amstelveenlijn waarbij de stukken in de beide gemeenten die het raakt zijn geagendeerd in de gemeenteraad. Deze besluitvorming moet wat ons betreft standaard bij de stukken voor de Regioraad worden gevoegd. Het geldt daar dan als zwaarwegend advies. Zonder dat advies kunnen DB en Regioraad geen besluit nemen.

¹ Uit controle blijkt dat dit momenteel niet in alle gemeenteraden gebeurt, het soms slechts ter kennisname wordt aangeboden.

- **Rol en status** van de zienswijzen.
Wij stellen voor dat belangrijke besluiten ter advies aan alle gemeenteraden van de Stadsregio worden voorgelegd, waarna de Regioraad pas tot besluitvorming overgaat als tenminste twee derde van de deelnemende gemeenten (die twee derde van het aantal inwoners vertegenwoordigen) advies heeft uitgebracht. Dat advies moet bij de stukken gevoegd aan de raad worden aangeboden. Uitzondering hierop zijn situaties waar eerdere besluitvorming noodzakelijk is vanwege wettelijke vereisten of dat er naar het oordeel van de Regioraad redenen van spoed zijn. Die redenen moet het DB dan expliciet onderbouwen bij zijn voordracht aan de Regioraad.
- **Werkwijze in raden.**
Bepaal de wijze van behandeling van conceptbesluiten: Wij stellen voor dat de betreffende wethouder de regionale documenten in de eigen raad verdedigt.
- **Reactietermijn.**
Hanteer passende reactietermijnen, zodat raden in de gelegenheid zijn om tijdig te reageren. Wij stellen een reactietermijn van 8 weken voor.
- Betrek de (regio)raadsleden in een eerder stadium van de beleids- en planvorming bij de dilemma's en strategische afweging en doe dit bijvoorbeeld bij de jaarlijkse behandeling van het uitvoeringsprogramma. Werk een voorstel uit voor een pilot om te verkennen hoe dit het beste georganiseerd kan worden (bijv. bij een concessie).
- Werk een voorstel uit om ervoor te zorgen dat er tussen bespreking van een voordracht in een voorsessie c.q. commissie van de Regioraad en de eigenlijke besluitvorming in de Regioraad tijd en ruimte gaat ontstaan voor overleg, consultatie (bijv. binnen partijen en subregio's) en het eventueel opstellen van moties en amendementen.
- Werk een voorstel uit om – op termijn - de omvang van de regioraad te beperken (bijvoorbeeld een halvering), nu de samenwerking straks zich beperkt tot verkeer en vervoer taken, en dit af te wegen ten opzichte van de gewenste versterking van de betrokkenheid vanuit gemeenteraden en een evenwichtige vertegenwoordiging vanuit gemeenten. Aandachtspunten bij de uitwerking van voorstellen daartoe zijn:
 - Het behoud van de stemverhoudingen bijv. door een gewogen stemming.
 - Dat er minimaal 1 vertegenwoordiger per gemeente is.
 - De termijn waarop deze wijziging in werking moet treden (bijvoorbeeld deze bestuursperiode voorstellen ontwikkelen en als ingangsdatum de start van de volgende bestuursperiode).

Beslispunt 3)

Instemmen met het advies aan de Stadsregio gemeenten om na 1 januari 2017 de Regioraad te blijven hanteren voor de verkeer en vervoer samenwerking en het dagelijks bestuur te vragen concrete voorstellen uit te werken voor verbetering van de procedures en de werkwijze en deze te agenderen in de Regioraad van juni 2016.

Versterking Metropoolregio Amsterdam

De huidige samenwerking op de beleidsterreinen ruimte, wonen en economie wordt om wettelijke vereisten buiten de stadsregio georganiseerd. Voorstellen hiertoe worden in samenhang met de versterking van de MRA ontwikkeld en voor de zomer van 2016 aan de gemeenten voorgelegd. De projectcommissie adviseert de colleges en raden dat:

- Bij de versterking van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam duidelijk moet worden op welke wijze raden en staten betrokken worden. De werkwijze van gemeenteraden in de Stadsregio, inclusief de hiervoor gestelde adviezen zoals een zienswijzeprocedure zijn wat ons betreft uitgangspunt.
- Dat de colleges de voorstellen voor wonen, economie en de versterking van de MRA bespreken met en agenderen in de eigen gemeenteraad en dat zij daarbij vaststellen in hoeverre deze een goede betrokkenheid van raden regelen, mede in het licht van de door deze commissie geadviseerde uitgangspunten voor democratische legitimiteit (en transparantie).
- In het geval dat (c.q. 2/3 van) de gemeenteraden van de Stadsregio deze voorstellen, mede in het licht van dit advies, onvoldoende tegemoet vinden komen aan de eigen behoefte aan informatie over en betrokkenheid bij de regionale samenwerking, dan stellen wij voor dat de gemeenteraden van de stadsregio zelf een eigen variant gaan verkennen om de huidige werkwijze op genoemde beleidsterreinen in gewijzigde vorm voort te zetten (zoals bijvoorbeeld een aparte gemeenschappelijke regeling). Het verdient dan de aanbeveling dat de vertegenwoordigers van de gemeenteraden bijeen blijven komen om de samenwerking op het gebied van wonen en economie te bespreken, totdat (c.q. 2/3 van) de gemeenteraden van de Stadsregio expliciet akkoord zijn gegaan met de voorstellen voor een gewijzigde vorm en werkwijze voor de samenwerking.

Beslispunt 4)

Instemmen met het advies aan de colleges en raden van de Stadsregio om de voorstellen voor het organiseren van de wonen en economie samenwerking en de versterking van de MRA te beoordelen op de rol en betrokkenheid van raden, die actief en expliciet ter accordering aan de gemeenteraden voor te leggen en zo nodig als gemeenteraden een eigen variant te verkennen om dit aspect goed te organiseren.

Vervolgstappen

De commissie adviseert de Regioraad en het dagelijks bestuur om:

- het vastgestelde advies te sturen naar de gemeenteraden, colleges, griffiers en regionale besturen om daarvan kennis te nemen, en wanneer wenselijk:
 - gezamenlijk afspraken te maken over de onderlinge wisselwerking in gemeenten bij de samenwerkingsverbanden.
 - dit te betrekken bij de voorstellen voor de toekomstige regionale samenwerking die verwacht worden voor de zomer van 2016.
- in het verlengde van de adviezen voorstellen uit te werken voor de verkeer en vervoer samenwerking per 1 januari 2017 en dit te agenderen in de Regioraad van juni en daarna voor te leggen aan de gemeenten.

Beslispunt 5)

Instemmen met de voorgestelde vervolgstappen na de behandeling van het advies in de Regioraad.

Achtergrond

Een door de Regioraad geïnstalleerde projectcommissie van raadsleden uit gemeenten van de Stadsregio kwam tot dit advies op basis van eigen ervaringen, een conferentie met raadsleden op 26 januari 2016 en recent uitgebrachte adviezen over de democratische legitimiteit van de regionale samenwerking.

De projectcommissie Bestuurlijke Toekomst van de Stadsregio Amsterdam bestaat uit:

de heer B.L. Vink (D66 – Amsterdam), voorzitter van de projectcommissie

de heer H.J. van den Bergh (PvdA – Amstelveen)

de heer E.A.M. Karregat (VVD – Edam-Volendam)

mevrouw R.R. Mathkor-van Bennekom (GroenLinks – Zaanstad)

de heer J.P. Meegdes (D66 – Haarlemmermeer)

de heer A. Molenaar (Democratisch Zaanstad)

mevrouw N.F. Mulder (GroenLinks – Haarlemmermeer)

mevrouw M.L. Sedee-Schuitemaker (CDA – Haarlemmermeer)

de heer J.S.A. Vroege (D66 – Amsterdam)

¹ Recent verschenen adviezen

Raad voor het openbaar bestuur, Wisselwerking, 2015

Vereniging van griffiers, Grip op regionale samenwerking, 2015

Impressie conferentie over samenwerkingsverbanden in de regio Amsterdam:

Sterkere rol voor gemeenteraden nodig

De democratische legitimiteit van samenwerkingsverbanden leidt regelmatig tot politieke discussies. Op 26 januari 2016 gingen raadsleden en bestuurders uit de regio Amsterdam met elkaar in gesprek over de wijze waarop volksvertegenwoordigers het beste betrokken kunnen zijn bij de regionale samenwerking.

Theater de Meervaart vormde het decor van de bijeenkomst. Zo'n 60 deelnemers wisselden daar op geanimeerde wijze met elkaar van gedachten, zowel gezamenlijk als in kleinere werksessies.

Aan gespreksstof geen gebrek. De opgaven in de Amsterdamse regio zijn groot en maken het nodig dat gemeenten en provincies goed met elkaar samenwerken. Maar wat betekent deze samenwerking tussen overheden voor de positie van de gekozen volksvertegenwoordigers? Hoe staat het met het democratisch gehalte van de samenwerking en wat kunnen bestuurders en raadsleden doen om dit te verbeteren? Deze vragen stonden centraal. Daarbij gebruikten de deelnemers de ervaringen in de regio met samenwerkingsverbanden zoals de Stadsregio Amsterdam, de Metropoolregio Amsterdam en anderen.

Het democratisch functioneren van de samenwerkingsverbanden wordt soms als onvoldoende ervaren. Door het verlengd lokaal bestuur is de afstand tussen bestuur en taakuitvoering namelijk groter dan bij een gemeente. Dat leidt tot de vraag of een gemeente voldoende in staat is om een samenwerkingsverband zoals de Stadsregio te besturen en of de burger zijn invloed op bepaalde thema's wel goed kan uitoefenen.

Verdergaande samenwerking

Het publiek werd welkom geheten door Bart Vink van D66 Amsterdam. Hij is voorzitter van de projectcommissie van raadsleden van verschillende gemeenten. Deze commissie nam het initiatief voor deze bijeenkomst.

Jacques Wallage, voorzitter van de Raad voor openbaar bestuur en hoogleraar Transities in het Openbaar Bestuur aan de Rijksuniversiteit Groningen, was de volgende spreker. Hij ging in op het recent verschenen rapport 'Wisselwerking' van de Raad van het openbaar bestuur. Hij schetste dat gemeentegrenzen eigenlijk volledig irrelevant zijn omdat de schaal waarop we wonen en werken de gemeentelijke en provinciale indeling overschrijdt. Wallage: 'Burgers wonen en werken op verschillende plekken en de dynamiek is groot. Er is echter geen politieke meerderheid voor opschaling en gemeentelijke herindeling en dus zijn we aangewezen op verdergaande samenwerking. Als een samenwerkingsvorm taken van gemeenten overneemt, ontstaat een democratisch gat. Om dat te dichten zijn keuzes, tijd en aandacht nodig.'

Het advies van Wallage luidde om de uitdagingen van de regionale samenwerking bij de gemeenteraden neer te leggen. Raadsleden zouden daar vaker initiatief voor kunnen nemen. Zij moeten ervoor zorgen dat wat colleges op regionaal niveau doen, op tafel komt van de gemeenteraad. Het college van B en W heeft daarbij als taak om voor een inhoudelijk debat te zorgen. Ook kunnen gemeenteraden onderling hun samenwerking verbeteren en vaker aan elkaar rapporteren. Hier is een belangrijke taak weggelegd voor de griffiers. Verder zou de minister geld en mankracht beschikbaar moeten stellen voor scholing en training aan raadsleden, die nog niet gewend zijn om op deze manier te werken, aldus Wallage.

'Pak je rol als raadslid'

Vervolgens ging het gezelschap uiteen in drie deelsessies waarbij onder leiding van de burgemeesters Weterings, Blankers-Kasbergen en Meerhof dieper op de materie werd ingegaan. Daarbij kwam de regioraad van de Stadsregio ter sprake, omdat daar afgevaardigden van gemeenteraden een Algemeen Bestuur vormen. Het geeft een deel van de volksvertegenwoordigers een rol, maar daarmee leidt het nog niet direct tot een optimaal democratisch samenwerkingsverband. De burgers kiezen de leden van de Regioraad niet rechtstreeks. Andere

raadsleden zijn onvoldoende op de hoogte en er vindt weinig discussie plaats tussen raad en college over de regionale opgaven.

Het ging ook over het informele samenwerkingsverband Metropoolregio Amsterdam (MRA), dat aan belang wint waardoor ook hier de democratische kwaliteit een belangrijk aspect wordt. In de Metropoolregio werken nóg meer overheden samen. Op welke wijze organiseer je dan de betrokkenheid van raden zonder een Poolse Landdag te veroorzaken? Verder ging het over de rol van de burger en de media, die relatief onbekend zijn met de activiteiten van regionale samenwerkingsverbanden. Andere aandachtspunten in de deelsessies waren de belastbaarheid van de raadsleden, die het vaak al druk genoeg hebben, en het nut van vroegtijdige informatie voor een gemeente over wat er op de regionale agenda staat.

In de gezamenlijke terugkoppeling werden de conclusies uit de verschillende groepen gepresenteerd. De aanbevelingen waren talrijk en varieerden van 'pak je rol als raadslid en leg het accent op de gemeenteraden' en 'zorg voor relevante en tijdige informatie voor de raden met hulp van griffiers' tot 'zorg voor één of twee vertegenwoordigers per gemeente vanuit de raden' en 'geef meer bekendheid aan dat wat gemeenten in de regio doen via de regionale media'. Ook het nut van maatschappelijke en bestuurlijke netwerken werd genoemd.

Gezond engagement

Ter afsluiting spraken de Michael Mekel (Raad voor het openbaar bestuur) en Don Bijl (vice voorzitter van de Stadsregio Amsterdam en burgemeester Purmerend) nog enkele woorden.

Mekel had het gevoel dat het met de samenwerking in de Stadsregio en de Metropoolregio wel goed zou komen. Het eindpunt is nog niet bereikt maar er is perspectief voor gemeenteraden. Hij proefde gezond engagement maar constateerde ook dat er nog veel moet gebeuren.

Volgens Don Bijl wordt de regionale samenwerking in de toekomst alleen maar belangrijker en moeten we dus vorm gaan geven aan samenwerking en niet aan fusies. Dat leidt aan de ene kant tot discussie over een formele vorm en aan de andere kant tot meer netwerken. Bij het verdelen van veel geld, zoals in de Stadsregio, is een bepaalde structuur nodig. Bij de onderwerpen van de Metropoolregio kan een lichtere vorm van samenwerking volstaan. Verder gaf hij aan dat er al in de behoefte van een regionaal collegeprogramma is voorzien, maar is dit blijkbaar niet bij iedereen bekend: dat is de Regionale Agenda van de Stadsregio. Bijl blikte tevreden terug op de avond: 'Ik heb veel inspirerende voorbeelden gehoord om de komende tijd mee verder te gaan.'

Bart Vink bedankte namens de projectcommissie iedereen voor zijn inbreng. De projectcommissie gaat de opbrengsten gebruiken bij de formulering van een advies voor de Stadsregio gemeenten.

De projectcommissie Bestuurlijke Toekomst

De regiораad van de Stadsregio Amsterdam heeft een projectcommissie die zich bezig houdt met de bestuurlijke toekomst van de regionale samenwerking. Deze commissie nam het initiatief tot het organiseren van de conferentie. De commissie bestaat uit de volgende leden:

- *de heer H.J. van den Bergh (PvdA – Amstelveen)*
- *de heer E.A.M. Karregat (VVD – Edam-Volendam)*
- *mevrouw R.R. Mathkor-van Bennekom (GroenLinks – Zaanstad)*
- *de heer J.P. Meegdes (D66 – Haarlemmermeer)*
- *de heer A. Molenaar (Democratisch Zaanstad)*
- *mevrouw N.F. Mulder (GroenLinks – Haarlemmermeer)*
- *mevrouw M.L. Sedee-Schuitemaker (CDA – Haarlemmermeer)*
- *de heer J.S.A. Vroege (D66 – Amsterdam)*
- *de heer B.L. Vink (D66 – Amsterdam)*

Keynotes bij de presentatie van het advies *Wisselwerking* op de conferentie van Stadsregio Amsterdam

26-1-2016

Jacques Wallage, voorzitter Raad voor het openbaar bestuur

De uitgesproken tekst geldt

1. Voor we naar werkzame oplossingen kijken is het goed eerst het probleem te benoemen: mensen en activiteiten trekken zich niets van grenzen aan. Onze bestuurlijke indeling - provincies en gemeenten - zijn allang irrelevant geworden. We produceren niet alleen zonder grenzen, burgers zijn ook footloose.
2. De schaal waarop we werken en wonen, produceren en recreëren, diensten verlenen, die schaal overschrijdt moeiteloos de indeling in gemeenten en provincies. Taken en schaal zijn uit balans.
3. Als dat al niet zo was dan zorgen de grote decentralisaties er wel voor dat gemeenten, met name de kleinere, moeten samenwerken. Er is risicoverevening nodig, om zorg op maat te bieden is schaal nodig, om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter bij elkaar te brengen moet gemeentegrens overschrijdend beleid gevoerd worden. (In Oost-Groningen overigens zelfs landsgrensoverschrijdend!)
4. Dat leven en werken in een groter gebied dwingt een keuze af: of we passen de bestuurlijke schaal aan de regionale dynamiek aan of gemeenten werken zo samen dat ze van die scheve verhouding tussen taken en schaal zo min mogelijk last hebben.
5. De Raad voor het openbaar bestuur (Rob) heeft met het advies *Wisselwerking* gekozen voor een fel realistische benadering. Opschalen naar een regionaal verband met name rond de steden is decennia lang geprobeerd, maar er is simpelweg geen werkzame meerderheid voor. Of het nu om zogenaamde stadsregio's ging of om stadsprovincies, of om forse gemeentelijke herindeling in het hele land; de burgers willen het niet, en de politiek begrijpt wel dat het zou moeten, maar geen kabinet brandt er nog zijn vingers aan.
6. Het heeft geen enkele zin te trachten dat dode paard te reanimeren. Dat betekent dat we aangewezen zijn op vergaande samenwerking tussen vaak ongelijksoortige gemeenten. En daarmee is samenwerking wel een gegeven, maar alleen onder bepaalde voorwaarden ook een oplossing.

7. Want als gemeenschappelijke regelingen - licht of zwaar, breed of gespecialiseerd - feitelijk taken van de onderliggende gemeenten overneemt dan doemt er een democratisch gat op.
8. De Rob-benadering is: dat gat moet worden dichtgereden. Dat kan ook, maar vanzelf zal dat niet gaan. Het vraagt op elk niveau een bewuste keuze en ook als het – met name in de grote stad – niet zo'n sexy onderwerp wordt gevonden moet er in geïnvesteerd worden.
9. Van B&W vraagt het de Raad veel actiever bij de regionale samenwerking te betrekken. Niet alleen raadsvoorstellen maken als dat formeel moet (contributie vaststelling), maar echte dilemma's open voorleggen vóór daarover regionaal afspraken worden gemaakt. Keuze laten zien, de politieke consequenties bespreken. Het niet in techniek laten weglopen.
10. Raadsleden moeten zorgen dat wat colleges in de regionale samenwerking uitspoken op tijd gepolitiseerd wordt, dat wil zeggen: voorwerp van politiek debat wordt. Ze kunnen op raadsniveau veel beter samenwerken met de andere raden. De taken ook verdelen. Een gemeenteraad zou rapporteur kunnen worden over één samenwerking, van die rapportage zouden alle raden kunnen profiteren. Ook binnen de Raad kunnen taken worden verdeeld. Het stelsel van rapporteurs maakt dat 'bij de les blijven' een gemeenschappelijk gevoelde opdracht is. De griffiers hebben hier een kansrijke rol.
11. De bovengemeentelijke regeling zelf moet het informeren van de raden als een belangrijke taak zien, niet als techniek. De voorzitter en de directeur moeten hun gezicht laten zien, de raden zelf informeren, de spanning laten voelen waaronder zij staan. Gemaakte keuzes toelichten, steun willen verwerven. Het moet uit de sfeer van 'business as usual'. De Raad voor het openbaar bestuur is in zijn advies zover gegaan dat bij de selectie van de leiding van de regelingen deze vaardigheid een benoemingscriterium moet zijn.
12. Hoewel gemeenten terecht een broertje dood hebben aan provinciale bemoeienis zien we toch een taak voor de provincie: het rapporteren over de vraag of het democratisch gat wordt dichtgereden, reclame maken voor best practice, waar het niet goed gaat gemeenten en bovengemeentelijke regelingen daarop aanspreken. Het thema tot leven brengen, naming en shaming waar nodig.
13. De minister tenslotte moet fors investeren in training en opleiding. Niet alleen van raadsleden, maar ook van bestuurders en de ambtelijke top van de samenwerkingsorganen. Ook hier geldt: vanzelf gaat dat niet.
14. Uw conferentie is een belangrijk signaal: het geeft aan dat in uw raden het onderwerp van belang wordt geacht, zo begint het. Van groot belang is te experimenteren met de terugkoppelingen en de wisselwerking. Het is ook

goed om samen te kijken naar waar een gemeenteraad een beetje blij van wordt, het gaat niet om geforceerde theorie, maar om het uitvinden van werkwijzes die de greep vanuit de raden op de samenwerking versterkt. Waar dat lukt vier je een feestje, waar dat verziekt wordt pak je de betrokkenen teleurgesteld publiekelijk aan. Leren kan vrolijk of boos.

15. Bij de Raad voor het openbaar bestuur denken we dat gegeven het tempo van de decentralisaties en van de regionale dynamiek, mobiliteit, er ongeveer twee jaar nodig is om het democratisch gat dicht te rijden. Lukt dat niet dan komt de hele stoet van verdrietige dwergen weer langs om toch de gemeentelijke schaal op te trekken naar het niveau waarop de activiteiten plaatsvinden.

